

อิทธิพลจากประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการ  
วิชาชีพ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จังหวัดตาก  
THE EFFECTS OF EXPERIENCES ON THE PROFESSIONAL SKEPTICISM OF  
ACCOUNTING STUDENTS IN RAJAMANGALA UNIVERSITY  
OF TECHNOLOGY LANNA TAK

ยุพิน มีใจเจริญ<sup>1</sup>

Yuphin Meechaicharoen

**บทคัดย่อ (Abstract)**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลจากประสบการณ์การเรียนรู้และประสบการณ์การทำงานที่มีต่อพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก การศึกษาดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 397 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Independent t-test และ One-Way ANOVA ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพอยู่ในระดับมาก รวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้และประสบการณ์การทำงานมีผลทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพแตกต่างกัน ในขณะที่เพศไม่มีผลต่อความแตกต่างของพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพของนักศึกษา

**คำสำคัญ (Keyword):** ประสบการณ์; การเรียนรู้; การฝึกงาน; การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ

---

Received: 2020-08-26 Revised: 2020-10-19 Accepted: 2020-10-19

<sup>1</sup> สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก  
Department of Accounting, Faculty of Business Administration and Liberal arts , Rajamangala  
University of Technology Lanna Tak, Tak, e-mail: yuphin1250@gmail.com

## Abstract

The purpose of this study was the effects of learning and internship experiences on the professional skepticism of accounting students at the Rajamangala University of Technology Lanna Tak. The study was conducted by a quantitative questionnaire about the behavior of professional skepticism. Which was asked for a random sample of 397 students. The statistics used for analyzing the collected data were descriptive (Mean, Standard Deviation), Independent t-test, and One-Way ANOVA. The results find that the accounting students was the behavior of skeptical professional at a high level. Including, the learning and internship experience affected on the different professional skepticism of accounting students. While gender did not affect the differences in the accounting students of skeptical professional behavior.

**Keyword:** Experiences; Learning; Internship; Professional Skepticism

## บทนำ (Introduction)

ความสงสัยใคร่รู้เป็นบุคลิกเด่นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ด้วยเหตุนี้ คนที่มีความสงสัยใคร่รู้สูง จึงมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถรับมือกับความไม่แน่นอนต่างๆ ได้ดีกว่าคนอื่นๆ ซึ่งส่งผลดีทั้งกับอาชีพการงานและชีวิตส่วนตัว ทุกวันนี้เราอยู่ในยุคดิจิทัล (Digital Age) อย่างเต็มภาคภูมิ สิ่งต่างๆ รอบตัวล้วนเปลี่ยนไปเป็นดิจิทัลทั้งสิ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม หรือแม้แต่รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน รวมถึงการทำธุรกิจต้องปรับทั้งกระบวนการในการทำงานและกระบวนการทางความคิดวิธีการในการบริหารจัดการใหม่ตลอดเวลา ผู้นำต้องการอยากรู้และวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ตลอดเวลา เพื่อหาบทสรุปการทำงานหรือกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจร่วมกับทีมงานหรือคนในองค์กร เพื่อตอบสนองทันต่อความต้องการที่หลากหลายและรวดเร็วของลูกค้า รวมถึงพนักงานในสำนักงานหรือมนุษย์เงินเดือนต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อผู้นำองค์กรอย่างทันต่อความต้องการเช่นกัน (อริยญา เกลิงศรี, 2562) ดังนั้นความสงสัยใคร่รู้ อาจทำให้บทบาทของพนักงานมีความสำคัญมากกว่าเทคโนโลยีที่ผู้บริหารนำมาจัดการกับข้อมูลในองค์กรที่สามารถตอบสนองต่อผู้นำองค์กรได้เป็นอย่างดี (Wessels, 2005; Özer and Yilmaz, 2011) โดยเฉพาะกับพนักงานบัญชีหรือผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเพื่อจะได้มีบทบาทของการทำงานอยู่เหนือเทคโนโลยีที่เข้ามาทำหน้าที่แทน ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะไม่ใช่ว่าผู้จัดเก็บข้อมูลอีกต่อไป แต่จะเป็นผู้ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล นัก

บัญชีต้องเป็นคนช่างสงสัย สังเกตและใคร่รู้ มีบทบาทเป็นนักวิเคราะห์ข้อมูล มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับข้อมูลทางการเงินบัญชี มีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้กับงบการเงินของบริษัทและสนับสนุนผู้บริหารในการนำข้อมูลไปใช้สำหรับการตัดสินใจ

คุณลักษณะหนึ่งของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่เทคโนโลยีไม่สามารถเข้ามาทดแทนได้คือ พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งหมายถึง ทศนคติของบุคคลที่เชื่อมั่นในการตัดสินใจด้วยตนเองจากการตั้งข้อสงสัย คติวิเคราะห์ มีความสนใจอยากรู้ มีการไตร่ตรอง ค้นหาคำตอบ ที่จะประเมินหลักฐาน ความถูกต้องของข้อมูลที่เกิดจากผู้บริหาร (Nelson, 2009) และที่สำคัญพฤติกรรมนี้ยังถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการปฏิบัติงานการสอบบัญชีที่กำหนดให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานภายใต้มาตรฐานการสอบบัญชีจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557; สวัสดิ์ หากิน และ วรวิทย์ เลาหะเมทธิ, 2561 ) งานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น วรวิทย์ เลาหะเมทธิ และคณะ (2559) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมส่วนบุคคลกับการใช้วิจารณญาณในการสังเกตเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต พบว่าความเมตตากรุณามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ในขณะที่การยึดถือปฏิบัติตามกฎมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ และ การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการตรวจสอบด้วยความรอบคอบ และ วรวิทย์ เลาหะเมทธิ และคณะ (2561) ศึกษาอิทธิพลระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ ความยึดมั่นในวิชาชีพความเชื่อด้านจริยธรรม และความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของนักศึกษาการบัญชีพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความยึดมั่นในวิชาชีพและความเชื่อด้านจริยธรรม ในขณะที่ความยึดมั่นในวิชาชีพมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความเชื่อด้านจริยธรรมและความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ และความเชื่อด้านจริยธรรมมีความสำคัญเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ สำหรับงานวิจัยต่างประเทศ ได้แก่ Fatmawati and Fransiska (2018) ศึกษาความแตกต่างระหว่างความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสายอาชีพกับระดับปริญญาตรีบัญชีทั่วไปที่ไม่เน้นสายอาชีพ พบว่า ความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาสายอาชีพสูงกว่านักศึกษาไม่เน้นสายอาชีพ และยังพบว่าประสบการณ์ทำให้มีความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพมากขึ้น Farag and Elias (2016) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของผู้สอบบัญชีใน Big Five กับนักศึกษาการบัญชีชั้นปีสุดท้าย พบว่ามีความสัมพันธ์เชิง

บวกระหว่างความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษา กับบุคลิกภาพของผู้สอบบัญชีใน Big Five และ Farag and Elias (2012) ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษา กับการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการกำไรของธุรกิจ ซึ่งพบว่า นักศึกษาที่มีความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสูงขึ้น เห็นว่าการจัดการกำไรเป็นเรื่องผิดจรรยาบรรณขอผู้บริหารมากกว่าที่จะเป็นประโยชน์ต่อบริษัท

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น พบว่างานวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นความสำคัญของการสร้างบุคลิกภาพด้านคุณลักษณะการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชี และงานวิจัยยังให้แนวทางสำหรับผู้สอนที่จะส่งเสริมให้นักศึกษามีบุคลิกภาพการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาสาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตากอยู่ในยุคเจนเนอเรชั่นแซท (Gen-Z) ซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมของโลกออนไลน์ และการรับข้อมูลข่าวสารจำนวนมากและหลากหลาย อาจทำให้นักศึกษาขาดพฤติกรรมในการสังเกต ซึ่งอาจารย์ผู้สอนได้ตระหนักถึงบุคลิกเหล่านี้จึงทำให้อาจารย์พยายามปรับเปลี่ยนวิธีสอนและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับนักศึกษา Gen-Z โดยคาดว่าประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้นปีและประสบการณ์การฝึกงานจะทำให้พฤติกรรมในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาแตกต่างกัน รวมถึงเพศอาจทำให้พฤติกรรมในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลจากประสบการณ์การเรียนรู้ (ระดับชั้นปี) ประสบการณ์การฝึกงาน ที่มีต่อพฤติกรรมในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของนักศึกษาการบัญชี ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรการบัญชีและการเรียนการสอนของอาจารย์ที่จะส่งเสริมให้นักศึกษามีบุคลิกภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับนักศึกษา เมื่อนักศึกษาออกสู่ตลาดแรงงานก็สามารถที่จะอยู่เหนือเทคโนโลยีที่เป็นเพียงผู้ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลเท่านั้น

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาอิทธิพลจากประสบการณ์การเรียนรู้ (ระดับชั้นปี) ประสบการณ์การฝึกงาน ที่มีต่อพฤติกรรมในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของนักศึกษาการบัญชี

### วิธีดำเนินการวิจัย (Research Method)

#### 1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลจากประสบการณ์การเรียนรู้ (ระดับชั้นปี) ประสบการณ์การฝึกงาน ที่มีต่อพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของนักศึกษาการบัญชี

## 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาสาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก จำนวน 397 คน เลือกตัวอย่างด้วยวิธีการจำแนกออกเป็นชั้นภูมิตามลักษณะจำนวนของนักศึกษาแต่ละชั้นปีและเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 254 คน ดังนี้ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 27 คน ปีที่ 2 จำนวน 40 คน ปีที่ 3 จำนวน 34 คน ปีที่ 4 จำนวน 61 คน และ ปีที่ 1 (เทียบโอนรายวิชา) จำนวน 48 คน ปีที่ 2 (เทียบโอนรายวิชา) จำนวน 28 คน ปีที่ 3 (เทียบโอนรายวิชา) จำนวน 16 คน เก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้กับนักศึกษาการบัญชีโดยกำหนดให้ตอบผ่านระบบออนไลน์ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 29 กุมภาพันธ์ 2563

## 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเพื่อวัดคุณลักษณะของตัวแปรพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสงสัยและรอบคอบ ด้านการไตร่ตรองพิจารณาข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ด้านความเชื่อมั่นในข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (Ciolek, 2018; Hurtt, 2010; วรวิทย์ เลาเหเมพณี 2561; และวรวิทย์ เลาเหเมพณี, 2559) ทั้งนี้งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดตัวแปรพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพโดยรวม ไม่ทำการวิเคราะห์รายองค์ประกอบ วัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับอาจารย์สาขาการบัญชีจำนวน 3 ท่าน พบว่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ถือว่าใช้ได้ (ประสพชัย พสุนนท์, 2558) และทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยการทดสอบกับนักศึกษาการบัญชีกลุ่มอื่นจำนวน 30 คน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์การรอนบาก (Cronbach's  $\alpha$ ) ผลการวิเคราะห์พบว่าทุกข้อคำถามมีค่าระดับความเชื่อมั่นในอยู่ที่ระดับ 0.86 ซึ่งเกินกว่า 0.70 (Nunnally and Bernstein, 1994) แสดงว่าข้อคำถามมีความน่าเชื่อถือ คำถามสร้างขึ้นโดยใช้ Likert Scale 5 ระดับ ตั้งแต่ 1- 5 โดยจัดแบ่งระดับของคำตอบเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุดจนถึงเห็นด้วยมากที่สุด ตามลำดับ วิธีการแปลผลแบบสอบถามใช้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นโดยการใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าพิสัย (ค่ามากที่สุด – ค่าน้อยสุด) และการใช้สูตรการคำนวณหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (กัลยา วาณิชยชัย, 2542) จะได้ค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในแต่ละช่วงคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21-5.00 หมายถึง มีระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.41-4.20 หมายถึง มีระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.61-3.40 หมายถึง มีระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.81-2.60 หมายถึง มีระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-1.80 หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

#### 4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อทราบลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ One-Way ANOVA และ Independent t-test โดยที่ทำการทดสอบ ข้อมูลตามข้อกำหนด (Assumption) ของสถิติ ซึ่งพบว่า ข้อมูลมีคุณสมบัติตามข้อกำหนด

#### ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษารั้วนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลจาก ประสบการณ์การเรียนรู้ และ ประสบการณ์การฝึกงานที่มีต่อพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ของนักศึกษา โดยได้นำเสนอลักษณะพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชี และการทดสอบสมมติฐาน ตามลำดับดังนี้

**ตารางที่ 1** พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชีจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ฝึกงาน และประสบการณ์การเรียนรู้ (ระดับชั้นปี)

| เพศ  | ประสบการณ์<br>ฝึกงาน | ระดับชั้น<br>ปี | $\bar{x}$ | S.D. | ระดับพฤติกรรม |
|------|----------------------|-----------------|-----------|------|---------------|
| หญิง | ฝึก                  | ปี4             | 3.85      | 0.45 | มาก           |
|      |                      | เทียบโอน        | 3.83      | 0.59 |               |
|      |                      | ปี1             |           |      | มาก           |
|      |                      | เทียบโอน        | 3.94      | 0.48 |               |
|      |                      | ปี2             |           |      | มาก           |
|      |                      | เทียบโอน        | 3.55      | 0.61 |               |
|      |                      | ปี3             |           |      | มาก           |
|      |                      | รวม             | 3.83      | 0.53 | มาก           |

|     |        |             |      |      |         |
|-----|--------|-------------|------|------|---------|
|     | ไม่ฝึก | ปี1         | 3.58 | 0.58 | มาก     |
|     |        | ปี2         | 3.47 | 0.43 | มาก     |
|     |        | ปี3         | 3.50 | 0.55 | มาก     |
|     |        | รวม         | 3.51 | 0.51 | มาก     |
| ชาย | ฝึก    | ปี4         | 3.16 | 0.23 | ปานกลาง |
|     |        | เทียบโอนปี1 | 3.79 | 0.25 | มาก     |
|     |        | รวม         | 3.58 | 0.39 | มาก     |
|     | ไม่ฝึก | ปี1         | 4.08 | 0.58 | มาก     |
|     |        | ปี2         | 3.25 | 1.19 | ปานกลาง |
|     |        | รวม         | 3.66 | 1.02 | มาก     |

จากตารางที่ 1 พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชีจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ฝึกงาน และประสบการณ์การเรียนรู้ (ระดับชั้นปี) พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงที่มีประสบการณ์การฝึกงานมีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ นักศึกษาชายปีที่ 4 และเทียบโอนปี 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.58 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมเท่ากับ 0.39 นักศึกษาหญิงปีที่ 4 เทียบโอนปี1 เทียบโอนปี2 เทียบโอนปี3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ตามลำดับ สำหรับนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงที่ไม่มีประสบการณ์การฝึกงานมีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ นักศึกษาชายปีที่ 1 และปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.66 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมเท่ากับ 1.02 และนักศึกษาหญิงปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.51 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมเท่ากับ 0.51

**ตารางที่ 2** พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชีจำแนกตามความแตกต่างของประสบการณ์การฝึกงาน

| พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ |           |  | Levene's Test for Equality of Variances |         | t-test for Equality of Means |    |         |
|-------------------------------------------------|-----------|--|-----------------------------------------|---------|------------------------------|----|---------|
|                                                 | $\bar{x}$ |  | F                                       | p-value | t                            | df | p-value |

|        |      |                               |       |       |       |     |       |
|--------|------|-------------------------------|-------|-------|-------|-----|-------|
| ฝึกงาน | 3.81 | Equal<br>variances<br>assumed | 0.325 | 0.569 | 4.179 | 252 | 0.000 |
| ฝึกงาน | 3.53 |                               |       |       |       |     |       |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ตามสมมติฐานคาดว่าประสบการณ์ฝึกงานส่งผลให้นักศึกษามีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์ฝึกงานมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 สูงกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ฝึกงานที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และค่าความน่าจะเป็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.000 น้อยกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่าประสบการณ์การฝึกงานทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพแตกต่างกันและนักศึกษาที่ผ่านการฝึกงานจะมีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การฝึกงาน

**ตารางที่ 3** พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชีจำแนกตามประสบการณ์การเรียนรู้ (ระดับชั้นปี)

| พฤติกรรม                                | แหล่งของความแปรปรวน | df  | SS     | MS    | F     | p-value |
|-----------------------------------------|---------------------|-----|--------|-------|-------|---------|
| การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ | ระหว่างกลุ่ม        | 6   | 7.966  | 1.328 | 4.585 | 0.000*  |
|                                         | ภายในกลุ่ม          | 247 | 71.524 | 0.290 |       |         |
|                                         | รวม                 | 253 | 79.490 |       |       |         |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ตามสมมติฐานคาดว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้นปีส่งผลให้นักศึกษามีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพที่แตกต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยได้ทำการเปรียบเทียบรายคู่ ดังตารางที่ 4

**ตารางที่ 4** การเปรียบเทียบรายคู่พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชีที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ (ระดับชั้นปี) แตกต่างกัน

| ระดับชั้นปี |  | ปี1 | ปี2 | ปี3 | ปี4 | เทียบ<br>โอนปี1 | เทียบ<br>โอน<br>ปี2 | เทียบ<br>โอน<br>ปี3 |
|-------------|--|-----|-----|-----|-----|-----------------|---------------------|---------------------|
|-------------|--|-----|-----|-----|-----|-----------------|---------------------|---------------------|



|          |           |      |       |       |        |        |        |        |
|----------|-----------|------|-------|-------|--------|--------|--------|--------|
|          | ค่าเฉลี่ย | 3.62 | 3.43  | 3.53  | 3.84   | 3.83   | 3.95   | 3.55   |
| ปี1      | 3.62      | -    | 0.157 | 0.521 | 0.088  | 0.106  | 0.026* | 0.674  |
| ปี2      | 3.43      |      | -     | 0.421 | 0.000* | 0.000* | 0.000* | 0.456  |
| ปี3      | 3.53      |      |       | -     | 0.009* | 0.013* | 0.002* | 0.900  |
| ปี4      | 3.84      |      |       |       | -      | 0.979  | 0.369  | 0.061  |
| เทียบโอน |           |      |       |       |        |        | 0.377  | 0.071  |
| ปี1      | 3.83      |      |       |       |        | -      |        |        |
| เทียบโอน |           |      |       |       |        |        |        | 0.020* |
| ปี2      | 3.95      |      |       |       |        |        | -      |        |
| เทียบโอน |           |      |       |       |        |        |        |        |
| ปี3      | 3.55      |      |       |       |        |        |        | -      |

จากตารางที่ 4 เมื่อทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพรายคู่ พบว่า ระดับชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ นักศึกษาปี1 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ต่ำกว่านักศึกษาเทียบโอนปี2 ซึ่งมีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.026 และนักศึกษาปี 2 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ต่ำกว่านักศึกษาปี4 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 นักศึกษาเทียบโอนปี1 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 และนักศึกษาเทียบโอนปี2 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.000 รวมถึงนักศึกษาปี 3 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ต่ำกว่านักศึกษาปี4 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.009 นักศึกษาเทียบโอนปี1มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.013 และนักศึกษาเทียบโอนปี2 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.002 นอกจากนั้น นักศึกษาเทียบโอนปี3 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ต่ำกว่านักศึกษาเทียบโอนปี2 มีพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.020

**ตารางที่ 5** พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชีจำแนกตามความแตกต่างทางเพศ

| พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ |           |  | Levene's Test for Equality of Variances |    | t-test for Equality of Means |    |    |
|-------------------------------------------------|-----------|--|-----------------------------------------|----|------------------------------|----|----|
|                                                 | $\bar{x}$ |  | F                                       | p- | t                            | df | p- |

|      |      |           |       | value |        |     | value |
|------|------|-----------|-------|-------|--------|-----|-------|
| ชาย  | 3.63 | Equal     |       |       |        |     |       |
|      |      | variances | 1.740 | 0.188 | -0.496 | 252 | 0.620 |
| หญิง | 3.71 | assumed   |       |       |        |     |       |

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ตามสมมติฐานคาดว่าเพศส่งผลต่อพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า เพศชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ต่ำกว่า นักศึกษาหญิงที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 อย่างไรก็ตามไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากค่าความน่าจะเป็นทางสถิติเท่ากับ 0.620 มากกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่าเพศไม่มีผลให้พฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชีแตกต่างกัน

### อภิปรายผล (Research Discussion)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์การเรียนรู้และประสบการณ์ฝึกงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาสาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายถึง นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีสูงขึ้นและได้รับการฝึกงานจะมีพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพมากกว่านักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีต่ำกว่าซึ่งยังไม่ได้ฝึกงาน เกิดจากการที่นักศึกษาได้รับความรู้มากขึ้นจากการเรียนการสอนและการฝึกงานตามที่หลักสูตรการบัญชีได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kawamoto (2016) พบว่าประสบการณ์ทำให้นักศึกษามีความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของเยาวชนวัยหนุ่มสาวแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พันธุกรรมและประสบการณ์ชีวิตที่สั่งสมมาที่ละเล็กละน้อย โดยเฉพาะประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมของแต่ละมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันอาจขึ้นอยู่กับหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม พันธุกรรม และประสบการณ์ชีวิต ที่สั่งสมมาที่ละเล็กละน้อยมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของเยาวชนวัยหนุ่มสาวแต่ละคน โดยเฉพาะการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากมหาวิทยาลัยของนักศึกษาจะทำให้บุคลิกภาพของนักศึกษาเปลี่ยนแปลง ซึ่งการมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีจะทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมเชิงบวก และจำนวนของประสบการณ์ในการเรียนที่ใช้เวลามากขึ้นทำให้นักศึกษาปรับตัวทำให้บุคลิกภาพมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ใช้เวลาในการทำการบ้านมากขึ้นและมีสติมากขึ้น (Jackson, 2011) ในทำนอง

เดียวกันการที่นักศึกษาการบัญชีได้รับการถ่ายทอดความรู้แล้ว ทำให้มีความสงสัยในวิชาชีพของผู้สอบบัญชีมากยิ่งขึ้น (Rodgers, Mubako, and Hall, 2017)

## ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยจากนักศึกษาการบัญชีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตากได้แสดงให้เห็นแล้วว่าประสบการณ์สามารถสร้างพฤติกรรมบุคลิกภาพเฉพาะของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีให้ดีขึ้นได้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรต้องจัดประสบการณ์เช่น การจัดสภาพแวดล้อมรวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพเฉพาะตนของแต่ละหลักสูตรให้กับนักศึกษา ซึ่งจะช่วยให้หลักสูตรต่าง ๆ ได้นักศึกษาที่จบการศึกษาไปมีพฤติกรรมบุคลิกภาพเฉพาะของหลักสูตรนั้น ๆ

### 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในประเด็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการบัญชีกับพฤติกรรมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ
2. ควรศึกษาในประเด็นความเห็นของพี่เลี้ยงนักศึกษาในการฝึกงานเกี่ยวกับพฤติกรรม การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ

## เอกสารอ้างอิง (References)

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2542). การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทาง สังคมศาสตร์.

วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 18 (2), 375-396.

วรวิทย์ เลาหะเมทธิ, พชรินทร์ สารมาท, และภานุมาศ แสงประเสริฐ. (2559). โมเดลความสัมพันธ์

เชิงสาเหตุระหว่าง ค่านิยมส่วนบุคคลกับการใช้วิจารณญาณในการสังเกตเยี่ยงผู้ประกอบการ

วิชาชีพบัญชีของนักศึกษาการบัญชี. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 22(1), 153-172.

วรวิทย์ เลาหะเมทธิ, โสภิตา สัมปัตติกร, และ วรวิวัฒน์ เจริญรูป. (2561). การถ่ายทอดทางสังคม

เชิงวิชาชีพ ความยึด มั่นผูกพันในวิชาชีพ ความเชื่อด้านจริยธรรมและการสงสัยเยี่ยงผู้

ประกอบการวิชาชีพบัญชีของนักศึกษาการบัญชี. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 24(1), 23-46.

วรวิทย์ เลาหะเมทธิ. (2559). อิทธิพลความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านจริยธรรมความรอบคอบ

ระมัดระวังเยี่ยงผู้ ประกอบวิชาชีพและการสอบทานด้วยความสงสัย: หลักฐานเชิง

ประชากรจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 8(3), 43-53.

สวัสดี หากิน, และ วรวิทย์ เลาหะเมทธิ. (2561). โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระตามความเป็นจริงกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพและการรายงานอย่างมีจริยธรรม: การศึกษาเชิงประชากรจากผู้สอบบัญชี รับอนุญาตในประเทศไทย. **Journal of Modern Management Science**, 11(2), 25-41.

Ciolek, M. (2018). Search for knowledge and professional skepticism of accounting students-an experimental study. **Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wroclawiu**, 51(5), 243-256.

Farag, M. S., & Elias, R. Z. (2016). The relationship between accounting students' personality, professional skepticism and anticipatory socialization. **Accounting Education**, 25(2), 124-138.

Farag, M.S. and Elias, R.Z. (2012), "The Impact of Accounting Students' Professional Skepticism on their Ethical Perception of Earnings Management". Jeffrey, C. (Ed.) *Research on Professional Responsibility and Ethics in Accounting* (**Research on Professional Responsibility and Ethics in Accounting**, (16), 185-200.

Fatmawati, D., & Fransiska, I. P. (2018). Does accounting education affect professional skepticism and audit judgment. **Jurnal Pengurusan (UKM Journal of Management)**, (52), 221-234.

Hurt, R. K. (2010). Development of a scale to measure professional skepticism. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 29(1), 149-171.

Kawamoto, T. (2016). Personality change from life experiences: moderation effect of attachment security. **Japanese Psychological Research**, 58(2), 218-231.

Nelson, M. W. (2009). A model and literature review of professional skepticism in auditing. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 28(2), 1-34.

Nunnally, J.C. and Bernstein, I.H. (1994). The Assessment of Reliability. **Psychometric Theory**, 3, 248-292.

- Özer, G., & Yilmaz, E. (2011). Comparison of the theory of reasoned action and the theory of planned behavior: An application on accountants' information technology usage. **African Journal of Business Management**, 5(1), 50-58.
- Rodgers, W., Mubako, G. N., & Hall, L. (2017). Knowledge management: The effect of knowledge transfer on professional skepticism in audit engagement planning. **Computers in Human Behavior**, 70, 564-574.
- Wessels, P. L. (2005). Critical information and communication technology (ICT) skills for professional accountants. *Meditari: Research Journal of the School of Accounting Sciences*, 13(1), 87-103.